

POSTANOWIENIE

4 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

na posiedzeniu niejawnym 4 sierpnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku F. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.
z udziałem T. spółki akcyjnej w K.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na skutek skargi kasacyjnej F. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w B.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Katowicach
z 7 stycznia 2025 r., III Ca 704/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
2. zasądza od F. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. na rzecz T. spółki akcyjnej w K. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego – wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia wnioskodawcy odpisu postanowienia do dnia zapłaty.

[P.L.]

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy F. sp. z o.o. w B. od postanowienia Sądu Okręgowego w Katowicach z 7 stycznia 2025 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; z 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21; z 23 maja 2024 r., I CSK 364/24). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia SN: z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z 25 maja 2021 r., II CSK 96/21; z 20 sierpnia 2024 r., I CSK 981/24). Ponadto, w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w powołanym przepisie nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia SN: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianego przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN: z 24 października 2012 r., I PK 129/12; z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, Biul. SN 2015, nr 5). Zagadnienie to nie może być przy tym pozorne, czyli m.in. nie może stanowić próby obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Występowania istotnego zagadnienia prawnego w powyższym rozumieniu skarżący upatruje w konieczności udzielenia odpowiedzi na pytania: „1. Czy w postępowaniu nieprocesowym o ustanowienie służebności przesyłu sąd powinien ustalić zarówno zakres (treść) służebności przesyłu, która ma być

potencjalnie ustanowiona i służebności, która mogła zostać nabyta przez zasiedzenie, w celu porównania tych zakresów i rozstrzygnięcia, czy służebność przesyłu, która ma być potencjalnie ustanowiona, jest konieczna do właściwego korzystania z urządzeń przesyłowych; 2. czy zasiedzenie służebności przesyłu dotyczyć może także nabycia w ten sposób prawa do korzystania z nieruchomości w zakresie pasa eksploatacyjnego bliżej nieoznaczonego, który wykracza poza obszar korzystania z trwałego i widocznego urządzenia oraz czy zasiedzenie służebności może obejmować uprawnienia dla przedsiębiorcy przesyłowego, które w trakcie biegu zasiedzenia nie było w ogóle wykonywane (np. modernizacja sieci) lub nie dotyczyły w ogóle korzystania z nieruchomości (ogłędziny linii realizowane śmigłowcem); 3. czy datę i charakter objęcia służebności przesyłu w posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe na gruncie Skarbu Państwa należy oceniać także przez pryzmat działania Skarbu Państwa jako dysponenta tego przedsiębiorstwa państwowego czy też wyłącznie tego przedsiębiorstwa, któremu przypisuje się działanie w zaufaniu do regulacji ustawowej dotyczącej uwłaszczenia majątkiem Skarbu Państwa, lecz nie tytułem do korzystania z jego nieruchomości?”.

Skarżący nie sformułował żadnego zagadnienia prawnego w formule wyżej przedstawionej, jego wywód nie zawiera istotnej argumentacji prawnej. W istocie zagadnienia prawne wskazane przez skarżącego są pytaniami o trafność stanowiska Sądu Okręgowego wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem tej konkretnej sprawy i polemiką z tym stanowiskiem, związaną z zastosowaniem konkretnych przepisów prawa (a nie problemem związanym z istotnością zagadnienia prawnego). Zostały one odniesione do stanu faktycznego i przebiegu postępowania w tej sprawie, a skarżący nie wykazał ich bardziej ogólnego znaczenia.

W świetle powyższego należy uznać, że nie stanowi zagadnienia prawnego stwierdzenie o potrzebie dokonania oceny prawnej w określonym zakresie w sytuacji, gdy skarżący nie przedstawił argumentów, które świadczyłyby o możliwych rozbieżnościach interpretacyjnych, innych niż ocena, którą przyjął Sąd drugiej instancji. To samo dotyczy sytuacji, gdy skarżący nie wykazał wskazanego powyżej elementu „istotności” ani „nowości”, ograniczając się do przedstawienia

argumentacji stanowiącej w istocie polemikę ze stanowiskiem tego Sądu. W niniejszej sprawie ograniczono się do zgłoszenia wątpliwości, które w istocie stanowią pozór występowania w sprawie zagadnienia prawnego.

W orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że co do zakresu służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, której nabycie przez zasiedzenie uwzględnia się na zarzut, wyznacza go (co wynika z istoty zasiedzenia) zakres posiadania nieruchomości w sposób odpowiadający służebności przesyłu. Sąd musi więc stwierdzić trwające przez odpowiednio długi czas takie posiadanie nieruchomości w określonych granicach i dać swym ustaleniom w tym względzie wyraz w uzasadnieniu orzeczenia oddalającego wniosek o ustanowienie służebności przesyłu. Nie jest dopuszczalne wyznaczanie „pasa służebnego” wychodzącego poza granice posiadania służebności wskutek uwzględnienia innych czynników. Przez zasiedzenie można przy tym nabyć tylko służebność czynną (zob. np. postanowienia SN z 18 maja 2016 r., V CSK 531/15, i z 7 października 2021 r., V CSKP 134/21).

W orzecznictwie także jest reprezentowane stanowisko, że zakres, w jakim następuje zasiedzenie służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu, nie musi ograniczać się – w świetle art. 292 k.c. – do pasa gruntu biegnącego pod linią elektroenergetyczną i wokół słupów. O zakresie tym decyduje zakres faktycznego władztwa, które dało podstawę do stwierdzenia zasiedzenia, ocenianego z uwzględnieniem tego, że korzystanie zgodnie z przeznaczeniem z urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomości wiąże się z potrzebą wkraczania na nieruchomość w celu utrzymywania ich w zdadności do użytku, chociażby potrzeba taka aktualizowała się rzadko. Wymaganie, aby posiadanie służebności miało w tym zakresie charakter nieprzerwany, należy oceniać z uwzględnieniem właściwości urządzenia i jego funkcji, nie zaś jako konieczność prowadzenia ciągłych, względnie częstych robót naprawczych lub konserwacyjnych (zob. postanowienie SN z 10 listopada 2017 r., V CSK 33/17).

Należy także podkreślić, że w sytuacji gdy Skarb Państwa był właścicielem nieruchomości i urządzeń przesyłowych, nie mogło być mowy o powstaniu prawa na rzeczy cudzej, a mogło to mieć miejsce dopiero wtedy, gdy doszło

do rozdzielania własności urządzeń przesyłowych i własności nieruchomości (7 stycznia 1991 r.). W konsekwencji nie ma żadnych podstaw prawnych, aby przyjąć do oceny dobrej wiary daty posadowienia urządzenia przesyłowego, jeżeli w tej dacie Skarb Państwa był zarówno właścicielem nieruchomości, jak i urządzeń przesyłowych. Dopiero w dacie rozdzielania prawa własności nieruchomości od prawa własności urządzeń przesyłowych rozpoczął się bieg zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu i ta data jest istotna dla oceny dobrej wiary posiadacza zależnego (zob. m.in. postanowienia SN: z 16 września 2009 r., II CSK 103/09; z 3 lutego 2010 r., II CSK 465/09; z 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13; uchwałę SN z 15 lutego 2019 r., III CZP 81/18, OSNC 2020, nr 1, poz. 4).

Z motywów zaskarżonego orzeczenia nie wynika, aby uznając, że wniosek o ustanowienie służebności przesyłu nie zasługiwał na uwzględnienie z uwagi na podniesiony przez uczestnika postępowania zarzut zasiedzenia służebności przesyłu, Sądy *meriti* orzekały wbrew stanowisku Sądu Najwyższego. Konstytutywnym elementem władztwa, które prowadzić ma do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jest utrzymywanie na cudzej nieruchomości – w sposób ciągły – urządzeń przesyłowych i przesyłanie przez nie energii elektrycznej (postanowienie SN z 30 czerwca 2023 r., I CSK 3108/22).

Z powyższych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 2 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1935 ze zm.).

[P.L.]

[a.f.]